

**ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ
ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ
ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ**

***МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ***

**COMBATING ILLEGAL MOVEMENT OF GOODS
IN JOINT FORCE OPERATION AREAS**

ІРПІНЬ – 2020

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

**ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ
ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ
ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ**

***ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ***

**15 травня 2020 року
м. Ірпінь**

УДК 339.543:316.48(477)ООС(06)
ББК 67.9(4Укр)301.143.1я431
П83

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету державної фіскальної служби України
(протокол від 12 06 2020 № 7).*

Організаційний комітет науково-практичного семінару

Голова:

Чмелюк В. В., к.ю.н., проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України.

Заступник голови:

Гришук В. Л., к.ю.н., начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки;

Бухтіяров О. А., к.ю.н., заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки.

Члени організаційного комітету:

Єрмоменко Е. А., к.пед. н, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки;

Буток О. В., старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки;

Андруліс Й. Ю., старший викладач кафедри військової підготовки Університету державної фіскальної служби України, відмінник освіти.

**П83 Протидія незаконному переміщенню товарів в районах
здійснення Операції об'єднаних сил : тези доповідей
науково-практичного семінару (15 травня 2020 року). Ірпінь :
Університет ДФС України, 2020. 154 с.**

*За достовірність фактів, цитат, імен, назв та інших відомостей
несуть відповідальність автори.*

УДК 339.543:316.48(477)ООС(06)
ББК 67.9(4Укр)301.143.1я431

© Університет ДФС України, 2020

ЗМІСТ

Чмелюк Василь Васильович, Єрьоменко Едуард Анатолійович, Бондарчук Віталій Вікторович БОЙОВИЙ ХОРТИНГ У ПІДРОЗДІЛАХ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ У РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ НА СХОДІ УКРАЇНИ	7
Гришук Віктор Леонідович ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ НА КОНТРОЛЬНО-ПРОПУСКНИХ ПУНКТАХ В ЗОНІ ООС	26
Бухтіяров Олексій Анатолійович ПРИЧИНИ ТА УМОВИ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ	28
Лисак Павло Петрович, Маняков Іван Валерійович ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНІВ ВПЛИВУ РИЗИКІВ НА СТАН ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В КОНТРОЛЬНИХ ПУНКТАХ В'ЇЗДУ-ВИЇЗДУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНУ ТЕРИТОРІЮ У ДОНЕЦЬКІЙ ТА ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ	31
Шаповалов Борис Борисович ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ХОРТИНГ В ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНІ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ	37
Єрьоменко Едуард Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ І ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ І ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЗАСОБАМИ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ	39
Єрьоменко Едуард Анатолійович, Полторацький Сергій Сергійович, Суліма Ігор Віталійович, Марченко Олег Ігорович БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ З ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ У РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ НА СХОДІ УКРАЇНИ	43
Гришук Віктор Леонідович, Єрьоменко Едуард Анатолійович, Бухтіяров Олексій Анатолійович БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ З ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ У РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ	59
Бухтіярова Ірина Геннадіївна, Бухтіяров Олексій Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ СХЕМ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ	74
Гарбовський Леонід Антонович НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ – ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ	77
Єрьоменко Вероніка Едуардівна, Єрьоменко Марина Олександрівна, Єрьоменко Едуард Анатолійович ПРОФІЛАКТИКА СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОНИХ ОРГАНІВ У ПЕРІОД ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ	79
Антоненко Сергій Анатолійович, Безух Андрій Андрійович СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В МІСЦЯХ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ	87
Параниця Сергій Павлович ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ	89

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ З ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ У РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Єрмоєнко Едуард Анатолійович,
професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету
підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету державної фіскальної служби України, майор Збройних Сил України, кандидат
педагогічних наук, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер
спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, учасник бойових дій
Полторацький Сергій Сергійович
начальник групи аналізу та впровадження досвіду відділу підготовки штабу Командування
медичних сил, полковник Збройних Сил України,
президент Національної федерації військово-прикладного хортингу України,
майстер спорту України з хортингу,
майстер бойового хортингу (3 ранг), учасник бойових дій
Суліма Ігор Віталійович
член президії Національної федерації бойового хортингу України,
генерал-майор Збройних Сил України,
майстер бойового хортингу (5 ранг), учасник бойових дій
Марченко Олег Ігорович
перший віце-президент Національної федерації
військово-прикладного хортингу України, учасник бойових дій

Бойовий хортинг та основні засоби військово-прикладного хортингу сприяють професійній підготовці особового складу підрозділів правоохоронних органів держави з протидії незаконному переміщенню товарів, які виконують свої службово-бойові завдання у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України [2; 3; 15; 19]. Військово-прикладна і фізична досконалість характеризує психо-фізіологічну підготовку особового складу як цілісний і організований процес формування у правоохоронців і військовослужбовців емоційно-вольової стійкості та внутрішньої готовності до дій в екстремальних умовах, у складних та небезпечних умовах, в обстановці, яка різко змінюється, під час тривалої нервово-психологічної напруги, подолання труднощів, пов'язаних з виконанням службового обов'язку як під час бойових дій, так і в мирний час [1; 4; 5; 7].

Основою військово-прикладної, фізичної і психологічної підготовки для правоохоронця є морально-політична підготовка, висока ідейна переконаність та бойова майстерність [6]. Морально-психологічна підготовка в українській військовій науці визначається як «цілеспрямований процес впливів на військовослужбовців, направлений на формування і закріплення у них психічних образів, моделі бойових дій, психологічної готовності і стійкості при виконанні бойових завдань» [8; 9]. Під психологічною підготовкою розглядається система заходів впливу на психіку особистості спрямованих на:

сприймання зовнішніх умов оточуючого середовища як змінних в певній ситуації, так і незмінних, які можуть існувати у формі стереотипів, переконань, установок тощо;
адаптацію як організму, так і психіки до мінливості та швидкоплинності ситуації;
цілеспрямованість дій в тих чи інших обставинах (ефективність їх виконання);

завдання (за певних умов) незмінної програми дій;
розвиток індивідуальних психологічних якостей особистості, необхідних для вирішення певних завдань;
корекцію та регуляцію власної поведінки;
відновлення психічного здоров'я, нервово-психічної стійкості, врівноваженості, розсудливості [7].

В структурі психологічної підготовки виділяються такі види.

1. Загальна психологічна підготовка – вид підготовки, орієнтований на загальну підготовку психіки особистості до дій в складних ситуаціях.

Її складовими елементами є: інтелектуально-аналітичний; розвиток психічних процесів; формування та розвиток регуляторних здібностей, головним чином навичок та вмінь вольової саморегуляції, розвиток образної уяви, навичок та вмінь самонавіювання, самонаказів, концентрації та переключення уваги; реалізація емоційно-вольової складової через приборкання емоцій, нервів, залучення прихованих резервів психіки, що виступає головним компонентом реалізації рішень; стресостійкість особистості; мотиваційна складова; фізична складова [10; 11; 16; 20];

2. Спеціальна психологічна підготовка – спрямована на психологічну підготовку за родом (фахом) діяльності особистості, основою якої виступає функціональна психологічна підготовка.

Цей вид підготовки містить в собі такі складові елементи: функціональна підготовка; нормативний елемент; ціннісно-орієнтаційний елемент; формування спеціалізованого сприймання, навичок та вмінь; вдосконалення прийомів налаштування, вмінь формування позитивних емоційних станів; формування та розвиток можливостей спілкування [12; 13; 17; 21];

3. Цільова психологічна підготовка – спрямована на підготовку людини для виконання певного завдання, переважно одноактного.

Вона включає такі складові елементи: мотивацію особистості; завдання певної установки; психологічну корекцію. Серед інших видів психологічної підготовки виділяється: програмуюча, особистісна, природна (інстинктивна), корекційна, рекреаційна (відновлювальна), адаптаційна, регуляційна та інтелектуально-аналітична психологічну підготовку [7].

Психологічна підготовка правоохоронців і військовослужбовців Збройних Сил України – це історично обумовлений та науково обґрунтований, цілісний за змістом, організований за методами та формами, цілеспрямований за впливом процес виховання, формування та активізації стійких мотивів та психологічних якостей, необхідних для успішного виконання бойових завдань. Основною метою психологічної підготовки є підвищення функціональних можливостей психіки, забезпечення її нормальної діяльності в умовах миротворчої місії та цілеспрямованого формування у військовослужбовців перш за все психологічної та емоційно-вольової стійкості та готовності до бою [14; 15; 22].

Таким чином, психологічна підготовка є складовою частиною бойової діяльності. В єдності з вихованням, навчанням та розвитком психологічна підготовка є виразом організованої цілеспрямованої діяльності командирів, інструкторів, органів виховної роботи щодо підготовки правоохоронців, військовослужбовців до виконання завдань під час бойових дій. Дослідження проблеми психологічної підготовки в історичному розвитку дозволяє зробити висновок про те, що організована, цілеспрямована та ефективна підготовка

правоохоронців, військовослужбовців у цілому, та офіцерів зокрема, є закономірною і нагальною необхідністю.

Умови сьогодення це підкреслюють й обумовлюють необхідність постійного вдосконалення та підвищення ефективності психологічної підготовки військовослужбовців на етапі підготовки до виконання професійних завдань [18; 23]. Однією з найбільш важливих задач психологічної роботи з військовослужбовцями всіх категорій на етапі підготовки до дій у особливих умовах – є формування готовності до подолання небезпеки та труднощів майбутньої бойової обстановки, вироблення здібності витримувати великі нервово-психічні навантаження, напруженість та прикромці, які можуть виникнути в ході ведення бойових дій та виконання миротворчих завдань [4].

Успішне формування відповідних психологічних якостей дає найбільший ефект в тому випадку, коли навчання проводяться в умовах наближених до бойової дійсності. На думку багатьох військових психологів, цим умовам краще за все відповідає польова виучка військ, й насамперед тактичні навчання, бойові стрільби, практичні тренування на спеціально обладнаних навчальних полях, а також тренування на витривалість які проводяться в польових умовах. Психологічна підготовка правоохоронців, військовослужбовців в даному контексті, поряд з іншими компонентами включає формування психологічної стійкості, загальної думки, колективних настроїв, звичок, міцних взаємовідносин.

Позитивно спрямована психологія колективу активно впливає на поведінку правоохоронців, військовослужбовців, характер сприймання ними подій і умов обстановки, дисциплінує їх. Вона може здійснювати загальний психологічний підйом, обстановку ентузіазму, який сприяє зростанню активності й ефективності дій кожного члена військового колективу. В той же час, негативна спрямованість психології колективу може виражатися в хибному колективізмі, круговій поруці, в порушенні військової дисципліни [24].

Облік індивідуальних особливостей воїнів-контрактників, відпрацювання здорової громадської думки, особистий приклад та авторитет командира, правильне взаєморозуміння – основні шляхи формування високого рівня психологічної підготовки, та міцного військового колективу. Характер завдань, які виконуються правоохоронцями, військовослужбовцями визначає особливі вимоги до психологічної підготовки всього особового складу, й насамперед щодо його готовності до ведення бойових дій.

Психологічна підготовка правоохоронця, військовослужбовця повинна включати в себе п'ять складових компонентів, серед яких:

- 1) впевненість у перемозі;
- 2) готовність до самовідданих дій та надання допомоги місцевому населенню;
- 3) правильне розуміння характеру миротворчої місії;
- 4) впевненість в силі своєї зброї й ефективності засобів захисту від зброї противника;
- 5) віра в свою військову майстерність та командирів.

Виховання зазначених якостей в процесі навчально-бойової діяльності, сприяє формуванню у правоохоронців, військовослужбовців внутрішньої психологічної готовності та стійкості до ведення будь-яких бойових дій, в тому числі й із застосуванням високоточної зброї (ВТЗ) і зброї масового знищення (ЗМЗ) [11]. Одним із етапів психологічної роботи з правоохоронцями, військовослужбовцями є підготовка психіки особового складу до нічних бойових дій, які можуть несприятливо впливати на психіку всього особового складу і вимагають надзвичайно великих моральних і фізичних затрат енергоресурсів [24]. Психічна

стійкість до нічних дій базується на чітких уявленнях про цю особливість бою, й формується в результаті відпрацювання у військовослужбовців стійких навичок дій у нічних умовах [5; 12].

Порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, що представляє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, які перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на митні органи законами України, і за які цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність (стаття 458 митного кодексу України).

Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені Митним кодексом, настає в разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальної відповідальності [3].

За порушення митних правил можуть бути накладені такі стягнення:

- 1) попередження (офіційне попередження правопорушника про неприпустимість таких дій в майбутньому);
- 2) штраф (грошове стягнення);
- 3) конфіскація товарів (примусове вилучення товарів, транспортних засобів, і безоплатна передача їх у власність держави) безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортних засобів, які використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

Попередження або штраф можуть застосовуватися тільки як основний вид стягнення за вчинене правопорушення. Конфіскація товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортних засобів, які використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України, може застосовуватися як основний і як додатковий вид стягнення [19].

За одне і те саме порушення митних правил може накладатися тільки основне або основне і додаткове стягнення. Якщо статтею, якою встановлюється відповідальність за порушення митних правил, передбачається основне і додаткове стягнення, застосування лише додаткового стягнення без основного не допускається, за винятком випадків, передбачених частиною третьою статті 467 Митного кодексу України.

Адміністративні стягнення у вигляді попередження, штрафу можуть бути накладені не пізніше ніж через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніш як через два місяці з дня його виявлення. У разі відмови в порушенні кримінальної справи або припинення кримінальної справи, але при наявності в діях правопорушника ознак порушення митних правил, стягнення у вигляді попередження, штрафу може бути накладено не пізніш як через місяць з дня прийняття рішення про відмову в порушенні кримінальної справи або про його припинення.

Предмети і незаконно переміщувані товари у районах здійснення Операції об'єднаних сил на Сході України, зазначені в пункті 3 статті 461 Митного кодексу України, підлягають конфіскації незалежно від часу вчинення або виявлення порушення митних правил.

Залежно від ступеня суспільної небезпеки порушення митних правил законодавство передбачає накладення штрафів у різних розмірах, конфіскацію предметів, безпосередньо є об'єктами правопорушення, а також предметів із спеціально виготовленими тайниками, що використовуються для переміщення предметів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю. Відповідно до статті 41 Конституції конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсягах і порядку, встановлених законодавством.

Порушення митних правил є діями, що межують з контрабандою або створюють умови для її здійснення.

Згідно статті 201 Кримінального кодексу України: контрабанда і незаконне переміщення товари у районах здійснення Операції об'єднаних сил на Сході України, тобто переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів зброї і боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації – карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років з конфіскацією предметів контрабанди.

Ті ж самі дії, здійснені за попередньою змовою групою осіб або особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, або службовою особою, з використанням службового становища – карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією предметів контрабанди та з конфіскацією майна [2; 3].

Обставини, при яких особа може бути звільнена від відповідальності

Цілком порушення митних правил Відповідно до ст. 494 Митного кодексу України про кожний випадок виявлення порушення митних правил уповноважена посадова особа митниці, яка виявила таке порушення, невідкладно складає протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Разом з тим слід мати на увазі, що відповідно до частини першої ст. 460 Митного кодексу України вчинення порушень митних правил, передбачених частиною третьою ст. 469, ст. 470, частиною третьою ст. 478, ст. 481 МК України, внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили або протиправних дій третіх осіб, що підтверджується відповідними документами, а також допущення у митній декларації помилок, які не привели до неправомірного звільнення від сплати митних платежів або зменшення їх розміру, незабезпечення дотримання заходів тарифного та / або нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, якщо такі помилки допускаються систематично, не тягне за собою адміністративну відповідальність, передбачену цим Кодексом.

Під аварією слід розуміти пошкодження, вихід з ладу і руйнування, що сталися з техногенних (конструктивних, виробничих, технологічних, експлуатаційних) або природних причин.

Під дією непереборної сили слід розуміти:

стихійне лихо (пожежа, повінь, інше стихійне лихо або сезонне природне явище, зокрема, таке як замерзання моря, проток, портів і т. п., закриття доріг, проток, каналів, перевалів);

військові дії чи надзвичайний стан у регіоні;

зафіксований в установленому законом порядку факт вчинення злочинних дій третіми особами;

інші обставини або події.

Документи, що підтверджують факт аварії або дії непереборної сили, можуть видаватися місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, органами МВС України, іншими спеціально уповноваженими на це державними органами, а також міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, що здійснюють діяльність щодо усунення наслідків аварій тощо.

Під протиправними діями третіх осіб слід розуміти вчинення дій іншою стороною, що порушують законні права та інтереси особи, при виконанні нею митних формальностей, в тому числі вчинення правопорушення відносно особи. Документи, що підтверджують факт протиправних дій третіх осіб, можуть видаватися судами, правоохоронними органами, а також іншими спеціально уповноваженими на це державними органами [19].

Посадова особа митниці, яка виявила контрабанду і незаконне переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил на Сході України, порушення митних правил, яке могло статися внаслідок аварії або дії непереборної сили, протиправних дій третіх осіб, керуючись законом, оцінює докази події, що став причиною порушення митних правил, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності.

При підтвердженні скоєння правопорушень щодо незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил на Сході України, передбачених частиною третьою ст. 469, ст. 470, частиною третьою ст. 478, ст. 481 Митного кодексу, внаслідок аварії або дії непереборної сили, протиправних дій третіх осіб справу про порушення митних правил не порушується, а порушена – підлягає закриттю.

Крім того, слід мати на увазі, що перевізники несуть відповідальність за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України у районах здійснення Операції об'єднаних сил на Сході України з приховуванням від митного контролю шляхом подання до органу доходів і зборів в якості підстави для переміщення цих товарів документів, що містять неправдиві відомості, виключно в разі якщо ці відомості стосуються кількості вантажних місць, їх маркування та номерів, а перевізниками не застосовано заходів до перевірки правдивості зазначених відомостей або при неможливості такої перевірки не внесено відповідного запису до міжнародної автомобільної накладної (CMR).

Таким чином, рівень фізичної, професійно-прикладної, функціональної та психологічної підготовки впливає на ефективність виконання співробітником митниці своїх службово-бойових завдань. Військово-прикладна фізична підготовка засобами бойового хортингу є також важливою частиною бойового та професійного навчання правоохоронців у районах здійснення Операції об'єднаних сил на Сході України [5; 6; 14]. У процесі тренувань необхідно застосовувати різноманітні військово-прикладні методики: подолання перешкод: перелізання: метання гранати в ціль, вправи на гімнастичних снарядах, тренування у спортивному залі з вивчення прийомів єдиноборства бойового хортингу [7; 8].

Прикладна фізична підготовка є важливою частиною методики бойового хортингу і особливим елементом навчання та виховання правоохоронців, працівників митної служби, воїнів Збройних Сил України.

Мета прикладної фізичної підготовки полягає в тому, щоб співробітники правоохоронних органів набули фізичної загартованості, необхідної для оволодіння зброєю та бойовою технікою і перенесення фізичних навантажень, нервово-психічних напружень, несприятливих чинників бойової діяльності [9; 11; 25].

Загальними завданнями професійно-прикладної фізичної підготовки засобами бойового хортингу службовців митниці є:

зміцнення здоров'я, загартування організму і підвищення його стійкості до впливу несприятливих чинників бойової діяльності, удосконалення особистої фізичної підготовки, набутої на заняттях з бойового хортингу;

оволодіння навичками прискореного руху, подолання перешкод, рукопашної сутички, плавання, надання допомоги товаришеві по службі;

розвиток і постійне вдосконалення фізичних якостей – сили, швидкості, витривалості, спритності, гнучкості;

виховання психічної стійкості, впевненості у своїх силах, цілеспрямованості, сміливості, рішучості, ініціативності, винахідливості, наполегливості, самовладання тощо.

Прикладна фізична підготовка засобами бойового хортингу сприяє вихованню дисциплінованості, колективізму, товариської взаємодопомоги і формуванню стрийової виправки та підтягнутості. Існують програми підготовки, у якій передбачено окремий розділ – «Прикладна фізична підготовка» [10; 12]. Це ускладнює, але і доповнює курс загальної фізичної підготовки фахівців митної служби. У цих методиках більше уваги приділятиметься загальнофізичній підготовці співробітників – одному із важливих чинників прикладної фізичної підготовки, програмою якої передбачається: подолання перешкод, метання гранати в ціль, рукопашна сутичка, гімнастичні вправи, ігри тощо.

Вправи цих розділів (тем) бойового хортингу розвивають витриманість і самовладання, швидкість у діях і швидкість рухових реакцій, силу і силову витривалість. Важливим моментом у системі фізичної підготовки правоохоронців є нормативні вимоги, які зазначені у програмі з бойового хортингу і якими слід керуватися на всіх заняттях з прикладної фізичної підготовки службовців у районах здійснення Операції об'єднаних сил на Сході України [13].

Крім того, за завданням уряду України (від 24.01. 95 р. № 759/1, 758/3) розроблено тести відповідно до положення «Про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення». Це ті вимоги, до яких службовцю загалом треба готувати себе фізично та психологічно.

Подолання перешкод. Подолання перешкод є одним з прикладних елементів (розділів) загальної фізичної підготовки в бойовому хортингу. У цьому розділі поєднано вправи на подолання різноманітних перешкод і метання гранат у ціль, що сприяють вихованню впевненості в своїх силах, сміливості, рішучості, а також розвитку загальної та швидкісної витривалості, швидкості в діях і спритності.

Кожний співробітник має знати, що для підготовки функціональних систем організму й опорно-рухового апарату до навантаження треба виконувати такі вправи: ходьба пригнувшись, підкрадання, біг боком, біг спиною вперед, біг з прискоренням, вправи для різних груп м'язів у русі, а також спеціальні вправи – подолання нескладних перешкод

природного типу в поєднанні з бігом на 150–200 м, дії за раптовими командами тренера-інструктора, заняття зі зміною напрямку руху і його характеру.

Під час занять бойовим хортингом співробітниками вивчаються і тренуються: стрибки – безопорні й опорні, в глибину, в довжину, у висоту; перелізання – самостійно і з допомогою, з опорою на груди, «зачіпом», «силою», пролізанням; рух по вузькій опорі на висоті – кроком, бігом, сидячи верхом, за допомогою страхувальних засобів; вискок – із заглиблень і траншей; метання гранати – в русі, з місця, стоячи, з коліна і лежачи з укриття; спеціальні прийоми і дії – на спеціальних комплексах, спорудах, макетах бойової техніки, з вантажем.

Контрольні вправи бойового хортингу для співробітників правоохоронних органів

Перед виконанням вправи (прийому, дії) визначаються вихідне положення, зміст і послідовність дій, засіб виконання й кінцеве положення, після чого подається виконавча команда. Наприклад: «Вихідне положення – біля лабіринту, перелізти через штахетник «силою» і бігом повернутися в стрій. Співробітник (прізвище), вперед».

Для метання гранати вказуються ціль, засоби, порядок метання, потім подається виконавча команда. Наприклад: «Відділення, по траншеї, з коліна, справа по одному, гранатою – вогонь». За цією командою треба взяти зброю у ліву руку (або покласти на бруствер) і, відводячи праву руку з гранатою вниз або вгору назад, зробити замах, повертаючи тулуб праворуч. Повертаючись грудьми до цілі, кинути гранату з коліна. Збирання гранат проводиться за командою: «Зібрати гранати!».

Засоби подолання перешкод

1. Пересування по горизонтальному канату. Виконується співробітником у висі знизу, головою вперед. Рух здійснюється або за рахунок попереминого перехвату руками, коли ноги вільно ковзають по канату, або за рахунок згинання у поперековому і тазостегновому суглобі і підтягування ніг до рук, а потім попереминого перехвату руками [14].

2. Стрибки

Подолання перешкоди стрибком наступаючи. Виконується після короткого енергійного розбігу. Відштовхуючись ногою і посуваючи тулуб вперед, наскочити на перепону, зігнувши махову ногу, не випрямляючись, пронести над перепорою штовхальну ногу, заскочити на неї і продовжити рух.

Подолання перешкоди стрибком з опорою на руку і ногу. Виконується при подоланні перешкод заввишки до поясу. З розбігу відштовхнутися лівою ногою і винести руку зі зброєю вперед, заскочити на перепону, спираючись на неї лівою рукою і відведеною вбік ледь зігнутою правою ногою. Не затримуючись на перепоні, перенести через неї ліву ногу і заскочити на неї, подавши плечі і зброю вперед; приземлившись, продовжити рух.

Стрибок у глибину з положення сидячи та стрибок у глибину з положення вису. Навчитися цих стрибків можна дотримуючись такої схеми: безопорні стрибки в глибину із положення стоячи з опорою на руки; стрибки заступаючи з опорою на руку і ногу; стрибки у глибину з положення сидячи і з положення вис на руках. Висота перепони і глибина стрибків збільшуються поступово.

Перелізання

Перелізання з опорою на руки застосовується при подоланні перешкод висотою 1,3 м. Для виконання цієї вправи необхідно підбігти до перепони і, схопившись руками за її

верхній край, відштовхуючись обома ногами, вийти в упор на руки; опертися ногою у верхній край перепони, подати вперед тулуб і перенести другу ногу між опертою ногою і руками; зіскочити і, приземлившись, продовжити рух уперед.

Перелізання з опорою на стегно застосовується при подоланні перешкод висотою до 1,5 м (стіна, штахетник). Підбігти до перепони і, схопившись руками за її верхній край, енергійним поштовхом обох ніг вийти в упор на руки; перенести над перепорою одну ногу, сісти на стегно, потім перенести другу ногу, не затримуючись, зіскочити з перепони і продовжити рух уперед [15].

Перелізання з опорою на груди. Застосовується при подоланні перепон висотою в зріст юнака. Для цього потрібно: ухопитися руками за верхній край перепони, відштовхнутися ногами від землі, навалитися на перепону грудьми, нахилити тулуб вперед, упершись долонями однієї руки у перепону з протилежного боку та тримаючись другою рукою за верхній край перепони, перенести ноги і зіскочити на землю.

Перелізання «зачіпом». Застосовується при подоланні дощатих штахетників і стін висотою 2–2,5 м. Треба з розбігу відштовхнутися однією ногою за крок до перепони і, спираючись носком зігнутої другої ноги об перепону, ухопитися руками за її верхній край; підтягнутися, повиснути на штахетнику лівим боком до перепони так, щоб його верхній край був під пахвою лівої зігнутої руки, а передпліччя і долоня притиснуті до штахетника з протилежного боку; зігнути в коліні ліву ногу притиснути до перепони, махом правої ноги догори зачепитися п'ятою за верх штахетника; підтягуючись правою рукою, перевалитися через перепону, зіскочити і продовжити рух.

Перелізання «силою». Застосовується при подоланні перепони висотою 2–2,5 м, як правило, без зброї (зброя – «за спину»). Для виконання цієї вправи треба з розбігу відштовхнутися від землі однією ногою і заскочити на перепону другою ногою, ухопитися руками за її верхній край; ривком підтягнутися на руках і, допомагаючи ногами, вийти в упор; нахилитись уперед так, щоб права рука спиралась на перепону з протилежного боку, а ліва залишилась на верхньому краї штахетника, водночас перенести ноги через перепону, зіскочити і продовжити рух.

Перелізання з опорою на стегно або на плечі товариша. Ці вправи виконують удвох: перший – той, хто влізає; другий – той, хто допомагає. При опорі на стегно, коли перший ухопився за верхній край перепони, другий піднімає його за коліно і гомілку зігнутої ноги до виходу в упор на перепону. При опорі на плечі другий стає спиною до перепони, зігнувши і розставивши ноги, з'єднавши кисті рук у «замок». Перший, послідовно спираючись ногами на руки і плечі партнера, хапається руками за край перепони. Другий випрямляється і піднімає першого до виходу в упор на перепону [10].

Перелізання з використанням жердин. Двоє співробітників стають обличчям один до одного і боком до перепони, одну жердину тримають на опущених руках, а другу – на плечах, віддалених від перепони.

Всі методи перелізання вивчаються послідовно: спочатку по розділах або з допомогою підготовлених вправ, а потім в цілому, прискорюючи темп виконання прийому. При вивченні прийому по розділах спочатку відпрацьовуються поштовх і наскок на перепону з виходом в упор або вис, потім саме перелізання і на завершення – зіскок і початок руху від перепони.

Прийоми пролізання, як і вискоку, не складні щодо координації рухів, тому для їх засвоєння не потрібні спеціальні вправи. Пролізання може здійснюватися: головою вперед,

головою і ногою вперед і боком. Пролізання головою і ногою вперед потребує поєднання нахилу тулубу вперед з одночасним посилом махової ноги в отвір перепони. При виході з отвору не слід швидко випрямлятися, щоб не вдаритися спиною.

Метання гранати в ціль. Виконується: з місця із замахом вгору назад; з місця із замахом вниз назад. Метання гранати у ціль – це складна щодо координації, цілісна вправа, яка потребує достатнього розвитку швидкісно-силових здібностей співробітника. Перш ніж починати навчатися метання гранат, слід провести декілька тренувань для розвитку сили м'язів плечового пояса, щоб забезпечити необхідний рівень готовності до виконання металевих рухів. Протипіхотні гранати метають з місця стоячи, з коліна, із положення лежачи, із траншеї, з люка танка і в русі. Протитанкові гранати метають із-за укриття (стоячи, з коліна, з положення лежачи) або з траншеї.

Спочатку розучується техніка кидка із замахом вгору-назад (за розділами). Співробітники стають в одну шеренгу з інтервалами в 2–3 кроки. За командою «Замах» права рука має бути відведена вгору назад ліктем уперед, тіло ледь прогнуте в поперек. За командою «Кидок» співробітники, відштовхнувшись правою ногою і нахиливши тулуб уперед, визначають кидок гранати. Після 2–3 повторень за розділами слід перейти до цілісного виконання рухів, поступово збільшуючи їх швидкість.

Потім приступити до метання по рубежах і цілях, збільшуючи відстань кидка. Після цього слід перейти до вивчення метання гранати із замахом по дузі вниз-назад, керуючись запропонованою методикою. Вивчивши прийоми метання, юнаки тренуються у метанні гранат у ціль із різних положень [7].

Такі специфічні заняття розвивають у співробітників відчуття сили, впевненості, розуміння справи, а також професійно-прикладні уміння і навички щодо протидії незаконному переміщенню товарів у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України. Успішне розкриття контрабанди та викриття осіб, винних у її вчиненні, значною мірою забезпечуються обґрунтованим і своєчасним порушенням кримінальної справи, швидким, якісним провадженням першочергових слідчих дій та оперативно-розшукових заходів.

Відправний момент для порушення кримінальної справи про контрабанду – виявлення ознак злочину. *Ознаки контрабанди* у криміналістичному розумінні – це певні факти, які являють собою результати злочинних дій осіб по незаконному переміщенню предметів злочинного посягання через митний кордон, що дають змогу судити про злочинний характер події злочину, осіб, які мають відношення до нього, способи та обставини вчинення контрабанди.

Такими ознаками є:

затримання підозрюваного на місці вчинення злочину при спробі вивезти чи ввезти предмети контрабанди поза місцями митного контролю;

подання до митного органу як підстави для переміщення предметів через кордон підроблених документів;

використання тайників та інших засобів приховування предметів контрабанди від митного контролю тощо.

Особливості *виявлення ознак контрабанди* та незаконного переміщення товарів у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України – це діяльність уповноважених на те органів, що передую порушенню кримінальної справи, спрямована на встановлення можливих фактів незаконного переміщення контрабанди через кордон і являє

собою матеріальну і правову передумову розкриття та розслідування даного виду злочину [19].

Аналіз митної та судово-слідчої практики показує, що ознаки незаконного переміщення товарів у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України можуть бути виявлені при:

- 1) здійсненні митного контролю;
- 2) провадженні справ про порушення митних правил;
- 3) здійсненні прикордонного контролю співробітниками Прикордонних військ;
- 4) проведенні оперативно-розшукових заходів;
- 5) провадженні дізнання та попереднього слідства;
- 6) здійсненні прокуратурою загальнонаглядових функцій;
- 7) перевірці заяв та повідомлень про контрабанду, яка підготовлюється або вчинена.

Останнім часом ознаки контрабанди нерідко виявляються в результаті діяльності органів Державної податкової адміністрації, Товариства захисту прав споживачів та інших державних органів.

Згідно зі ст. 101 КПК і ст. 102 МК України органом дізнання у справах про контрабанду є митні органи. При наявності достатніх даних, що вказують на ознаки злочину, митний орган порушує кримінальну справу і провадить невідкладні слідчі дії по встановленню і закріпленню слідів злочину та виявленню осіб, які його вчинили.

Для порушення кримінальної справи про контрабанду і незаконне переміщення товарів у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України необхідні законні приводи і достатні підстави.

Приводами для порушення кримінальної справи можуть служити:

заяви або повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб про вчинену або підготовлювану контрабанду;

заяви або листи громадян;

статті, замітки про факти контрабанди, опубліковані в пресі;

явка з повинною; матеріали, що надійшли від інших правоохоронних, контролюючих і інших державних органів;

інформація, що поступила від митних і правоохоронних органів іноземних держав;

матеріали оперативно-розшукової діяльності;

безпосереднє виявлення співробітниками, що здійснюють митний і прикордонний контроль, органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України.

Серед передбачених кримінально-процесуальним законодавством (ст. 94 КПК) приводів до порушення кримінальної справи стосовно контрабанди найбільш поширеними є безпосереднє виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак злочину, а також надходження заяв (повідомлень) про вчинену або підготовлювану контрабанду [3].

Узагальнення практики показало, що абсолютна більшість фактів контрабанди виявляється працівниками митної служби при проведенні митного контролю. Саме в результаті митного огляду транспортних засобів, товарів, інших предметів та особистого огляду громадян, а також при перевірці документів найчастіше виявляються ознаки контрабанди.

Начальник відповідного митного органу, будучи начальником органу дізнання, або його заступник, розглянувши матеріали про порушення митних правил і установивши наявність достатніх даних, що вказують на ознаки контрабанди, порушує кримінальну справу і доручає дізнання одному або кільком дізнавачам, про що вказується в постанові про порушення кримінальної справи. Копія про порушення кримінальної справи негайно направляється прокурору. Про порушення кримінальної справи своєчасно інформується обласне керівництво Служби безпеки України, відповідна регіональна митниця і Управління по боротьбі з контрабандою та порушенням митних правил Державної митної служби (ДМС) України.

За заявою, що надійшла, або повідомленням про вчинену або підготовлювану контрабанду митний орган зобов'язаний прийняти рішення не пізніше триденного строку з дня одержання заяви або повідомлення, а у виняткових випадках – у строк не більший десяти днів (ст. 97 КПК). За цей час проводиться попередня перевірка шляхом відібрання пояснень від окремих громадян чи посадових осіб або витребування необхідних документів, а також використовуються методи митного контролю – огляд транспортних засобів, товарів, інших предметів і особистий огляд громадян, перевірка документів.

Крім цього, згідно з МК України оперативні співробітники митниці можуть у ході перевірки інформації, що надійшла, і до порушення кримінальної справи провести митне обстеження територій, місцевості, приміщень (ст. 127 МК); призначити експертизи (ст. 131 МК); провести перевірку окремих сторін діяльності підприємств (ст. 132 МК) тощо. Такі дії носять перевірочний характер і спрямовані на виявлення ознак контрабанди та вирішення питання про достатність підстав для обґрунтованого порушення кримінальної справи або про відмовлення в цьому.

Результати перевірки доповідаються начальникові митниці, який у випадку виявлення при перевірці ознак злочину приймає рішення про порушення кримінальної справи і провадження невідкладних слідчих дій. При відсутності в матеріалах перевірки ознак контрабанди митний орган відмовляє в порушенні кримінальної справи, про що складається мотивована постанова і повідомляється особа, підприємство, установа, від яких надійшла заява або повідомлення [3].

Якщо у заявах або повідомленнях, що надійшли містяться ознаки злочинів, які не належать до компетенції дізнавача митниці, ці заяви і зібрані матеріали повинні бути направлені по підслідності або підвідомчості у відповідні органи. При цьому необхідно вжити заходів по охороні місця події, збереженню і закріпленню слідів злочину, але без проведення слідчих дій, наприклад, шляхом опечатування приміщення, огороження ділянки місцевості тощо.

Слід враховувати, що контрабанду відносять до категорії кримінальних справ, по яких провадження попереднього слідства обов'язкове, тому дізнання в таких випадках носить факультативний характер, тобто митний орган порушує кримінальну справу і проводить дізнання тільки у випадку необхідності провадження невідкладних слідчих дій по встановленню і закріпленню слідів злочину. Якщо ж слідчий сам порушив кримінальну справу і прийняв його до свого провадження, дізнання не провадиться, а орган дізнання лише виконує доручення слідчого.

Митний орган, порушивши кримінальну справу про контрабанду, зобов'язаний закінчити дізнання не пізніше десятиденного строку з дня порушення, після чого він передає справу по підслідності слідчому Служби безпеки України, або за рішенням прокурора –

слідчому Прокуратури України. Тому проведення дізнання працівниками митниці охоплює, як правило, першочерговий етап розслідування контрабанди і фактично є розкриттям злочину «по гарячих слідах».

Обставини, що підлягають встановленню при розслідуванні незаконного переміщення товарів і контрабанди у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України

Виходячи з вимог митного, кримінального і кримінально-процесуального законів, а також практики розслідування даної категорії кримінальних справ, можна зробити висновок, що обов'язковому з'ясуванню підлягають такі основні питання:

- 1) чи є дана подія контрабандою;
- 2) місце, час і умови вчинення контрабанди;
- 3) предмет контрабанди, джерела її придбання, кількість, вартість, загальна сума та інші дані, що характеризують масштаби контрабандних операцій;
- 4) способи вчинення контрабанди, конкретні прийоми незаконного переміщення через митний кордон, технічні засоби, використовувані для переміщення контрабанди, вид тайника (спеціально виготовлений або обладнаний), спосіб підробки митних документів, інші дії контрабандистів при безпосередньому переміщенні товарів, валюти, інших предметів через кордон;
- 5) способи приготування контрабанди (підготовка транспортних засобів і обладнання у них тайників, збір інформації про місце перетинання кордону, даних про осіб, які проводять митний контроль, відомості про товари, що користуються попитом, консультації з «фахівцями», фальсифікація митних документів, тари, упакування, створення і організація злочинної групи, підбір та перевірка членів групи, проведення тренувань і їх технічне забезпечення тощо);
- 6) способи приховування контрабанди (дії по утаюванню, знищенню, маскуванню або фальсифікації слідів злочину і злочинця), способи зберігання, транспортування і реалізації контрабандних товарів, а також дії по використанню результатів контрабанди;
- 7) особа, яка вчинила контрабанду, винність у її здійсненні;
- 8) наявність злочинної групи і роль кожного її учасника, встановлення організатора контрабандної діяльності;
- 9) мета, мотив і намір вчинення контрабанди;
- 10) обставини, що впливають на ступінь і характер відповідальності обвинувачуваного, а також інші обставини, які характеризують особу, яка вчинила контрабанду;
- 11) характер і розмір збитку, заподіяного контрабандою;
- 12) причини і умови, що сприяють вчиненню контрабанди.

При цьому слід враховувати, що навести вичерпний перелік усіх питань, що підлягають дослідженню і встановленню при розслідуванні контрабанди досить важко, тому що вони впливають з обставин кожної конкретної кримінальної справи.

Такий об'єм роботи щодо протидії незаконному переміщенню товарів та контрабанди у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України може здійснюватися співробітником правоохоронних органів тільки через його високий рівень фізичної, тактичної, психологічної та інтелектуальної підготовки, яку ефективно забезпечують заняття бойовим хортингом. Для затримання правопорушника ці навички набувають особливого

значення, адже для цього співробітнику треба вправно володіти прийомами рукопашної сутички [8; 11].

Співробітником правоохоронного органу для гарного засвоєння кожен прийом повинен відпрацьовуватися і повторюватися багаторазово. Для досягнення більшої кількості повторень прийому, доцільно керуватися певними правилами структурування тематичного плану, використовуючи змішану структуру викладу навчального матеріалу за принципом «від простого до складного». Дотримуючись даного принципу, теми вивчення слід розташовувати за черговістю відповідно до зростання складності виконання уніфікованих прийомів бойового хортингу, що сприятиме поступовому підвищенню збивальних факторів, які ускладнюють виконання прийому, отже, сприяти нарощуванню навичок їх виконання [12].

Для збільшення числа повторень прийомів бойового хортингу, варіативності їх виконання в тематичному плані доцільно виділяти «базові» і «спеціальні» теми таким чином, щоб розучування основних уніфікованих прийомів і технічних дій відбувалося в «базових» темах. І далі, ці прийоми і технічні дії повинні удосконалюватися у «спеціальних» темах.

Після того, як співробітники освоюють прийоми бойового хортингу в цілому, їм доцільно ставити завдання для самостійного виконання. Необхідно пам'ятати, що результат проведення прийому залежить від якості виконання його найдрібніших деталей [11; 16]. Також для вдосконалення досвіду, прийоми необхідно розучувати та удосконалювати в обидві сторони, удари правою і лівою кінцівками, кидки у праву і ліву сторони. Слід звертати увагу на помилки, змушуючи слухачів усувати їх поступово, по черзі. На цьому етапі прийоми вже виконуються в бойовому темпі. Співробітникам правоохоронних органів необхідно також вивчати різні варіанти прийомів.

Метод сполученого впливу застосовується при вдосконаленні прийомів бойового хортингу [5]. Сутність даного методу в тому, що техніка рухової дії вдосконалюється в умовах, які вимагають від співробітника збільшення фізичних зусиль. Для цього використовують, наприклад, різні обтяження на руках або ногах, гумові джгути, тренажери. Вага обтяження підбирається таким чином, щоб при виконанні вправ жодним чином не спотворювалася структура руху [11; 12].

Для вдосконалення прийомів співробітникам, крім безпосереднього відпрацювання прийомів, слід постійно підвищувати рівень загальної і спеціальної фізичної підготовки. Загальна фізична підготовка забезпечує всебічний розвиток функціональних можливостей організму [9]. Вона створює передумови для найбільш ефективного прояву спеціальних фізичних якостей, необхідних для вдосконалення прийомів бойового хортингу. Спеціальна фізична підготовка відіграє важливу роль у формуванні рухових здібностей співробітників правоохоронних органів і знаходиться в прямій залежності від особливостей техніки досліджуваних прийомів і тактики їх використання.

Висновок. Бойовий хортинг як засіб військово-прикладної та фізичної підготовки особового складу підрозділів з протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил на Сході України є надзвичайно ефективним і надійним. За його методиками співробітники митної служби, правоохоронних органів, військовослужбовці можуть з успіхом удосконалювати свої професійні якості та фізичні і психологічні здібності, опанувати необхідними теоретичними знаннями і практичними уміннями і навичками з протидії здійсненню злочинів і забезпечення громадського порядку.

Список використаних джерел

1. В. Бойко В., Малинський І., Єрмоменко Е., Діхтяренко З. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. С. 104–112.
2. Бухтіярова І. Г., Бухтіяров О. А. Проблеми українського законодавства щодо правового регулювання Організації Об'єднаних Сил. *Правовий журнал «Legea si Viata»*, 2019. С 42–47.
3. Гришук В. Л. Спеціальний податково-правовий статус митних органів як суб'єктів контролю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 22. Ч. 2. Т. 2. С. 179–182.
4. Єрмоменко В. Е. Методичні рекомендації щодо профілактики стоматологічних захворювань у школярів, які займаються хортингом. *Фізичне виховання в рідній школі : наук.-метод. журнал*. Вип. 2 (115). К. : Педагогічна преса, 2018. С. 36–41.
5. Єрмоменко Вероніка. Профілактика основних стоматологічних захворювань у хортингістів дитячо-юнацького віку. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. Вип. 7. С. 38–47.
6. Єрмоменко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 10 (118) 19. – С. 49–56.
7. Єрмоменко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 10 (80) 16. С. 38–44.
8. Єрмоменко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
9. Єрмоменко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «Хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів : навчальне видання. К. : Паливода А. В., 2012. 268 с.
10. Єрмоменко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для учнів 1–11 класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоменко. К. : Паливода А. В., 2020. 280 с.
11. Єрмоменко Е. А. Потенційні можливості хортингу як засобу формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2016. Вип. 5. С. 139–146.
12. Єрмоменко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник / Е. А. Єрмоменко. К., 2009. 227 с.
13. Єрмоменко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської молоді засобами хортингу : монографія. К. : Паливода А. В., 2019. 608 с.

14. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. К. : Паливода А. В., 2014. 1064 с.
15. Єрмоєнко Е. А. Хортинг. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл. К. : Паливода А. В., 2010. 108 с.
16. Єрмоєнко Е. А. Хортинг у закладах вищої освіти : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 654 с.
17. Оржеховська В. М. Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу / В. М. Оржеховська, Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, З. М. Діхтяренко, О. В. Мельник // *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2016. Вип. 5. С. 17–34.
18. Петрочко Ж. В. , Єрмоєнко Е. А. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. К. : Паливода А. В., 2016. 544 с.
19. Тимчик М. В., Єрмоєнко Е. А. Хортинг як засіб виховання наполегливості в молодших школярів. «Фізичне виховання в рідній школі». К. : Педагогічна преса, 2014. № 1 С. 38–41.
20. Чмелюк В. В. Система суб'єктів державного захисту економічних інтересів держави. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*, 2018. Вип. 1–2. С. 122–128.
21. Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Fedorchenko, Tetiana. «Combat horting» as a means of forming a successful personality in terms of ideological and ideological confrontation (on the example of pupils, students, cadets) (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978 – 83 – 66567 – 04 – 7; pp. 286, illus., tabs., bibls. (pp. 232–239).
22. Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Pustoliakova, Larysa. Combat horting: prevention of injuries and harm to life and health of pupils, students, cadets during training (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978 – 83 – 66567 – 04 – 7; pp. 286, illus., tabs., bibls. (pp. 240–246).
23. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskiy, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho – emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. *Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores*. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 113, Período: Diciembre, 2019.
24. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskiy, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. *Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores*. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика. (Web of Science).
25. Zhamardiy, V., Griban, G., Shkola, O., Fomenko, O., Khrystenko, D., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Lytvynenko, A., Terentieva, N., Otravenko, O., Samokish, I., Husarevych, O., & Bloshchynskiy, I. (2020). Methodical System of Using Fitness Technologies in Physical Education of Students. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9 (5), 27–34. (Web of Science).